

Jan Vaněk:
Role Ezia ve stejnojmenné opeře Ch. W. Glucka (1750)
Bakalářská práce Ústavu hudební vědy FF UK v Praze, 2013, 53 s.
Oponentský posudek

Předložená bakalářská práce se zabývá jednou z raných italských oper skladatele Christopa Wilibalda Glucka (1714–1787), premiérovanou v Praze v roce 1750. Ačkoliv to na první pohled, z obsahu a názvů jednotlivých dílčích kapitol, není úplně zřejmé, je rozdělena do dvou respektive do tří oddílů. První oddíl zahrnuje kromě stručného životopisu skladatele především shrnutí stavu bádání a informace o dochovaných notových i nenotových pramenech, s pochopitelným zaměřením na prameny dochované v českých (pražských) institucích. Druhý oddíl se věnuje dramaturgii opery *Ezio*, přičemž pod pojmem „dramaturgie“ rozumí autor shrnutí námětu a děje v podání libretisty Pietra Metastasia a ve verzi zhudebněné Gluckem. Poté se věnuje analýzám pěti árií titulní postavy, které Gluckovo zhudebnění z r. 1750 obsahuje. Třetí oddíl práce, pojednaný spíše jako dodatek k oběma oddílům předchozím, obsahuje shrnutí stavu bádání k přepracované verzi pojednávané opery, provedené r. 1763 ve Vídni, a stručné porovnání textové i hudební složky obou těchto verzí.

Na předložené práci kladně hodnotím zejména autorovu obeznámenost se starší i novější odbornou literaturou včetně seriózních internetových zdrojů (viz seznam na s. 51–53 i četné odkazy v poznámkovém aparátu), stejně tak jako jeho dobrý přehled po pražských pramenech i novodobých edicích a nahrávkách zkoumané Gluckovy opery. Zároveň však mám k jeho textu četné výhrady, které se pokusím v následující části mého posudku stručně shrnout.

– Angličtina:

Nejsem sice „kovaná angličtinářka“ a jsem si dobře vědoma toho, že moje aktivní znalost anglického jazyka má svoje limity. Přesto však si dovoluji tvrdit, že anglický překlad názvu a abstraktu práce je v předložené verzi mírně řečeno amatérský a terminologicky i stylisticky hodně nedokonalý. Velmi bych se přimlouvala za to, aby si autor práce nechal svůj překlad profesionálně zkorigovat předtím, než bude text definitivně uložen a zveřejněn na webu – když už to z nějakého důvodu neudělal před odevzdáním tištěné verze.

– Životopis (s. 7–8):

Údaje, které autor uvádí zejména v prvním odstavci na s. 7, by bývalo žádoucí pečlivěji interpretovat (překládat) resp. korigovat odkazem na další biografické texty, minimálně na heslo „Gluck“ ve 2. vydání encyklopedie MGG (Personenteil Bd. 7), a reflektovat i rozpory a nejasnosti ohledně skladatelovy rodiny a jeho dětství a mládí v Čechách: roky a místa pobytu, počet sourozenců, služba u „toskánské vévodkyně“, „zápis mezi žáky Filosofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze“ atp.

– Dramaturgie opery (s. 21 nn.):

Pokud jde o popis (analýzu) námětu a výstavby dějové zápletky u Metastasia a u Glucka, čekala bych na tomto místě spíše úvahu, nakolik toto konkrétní libreto naplňuje, nebo případně modifikuje libretistické schéma opery seria 18. století, včetně charakteristiky jednajících postav, jejich vzájemné konstelace i motivace jejich jednání a citových reakcí. – Pokud jde o odkazy k doloženým historickým postavám a událostem, které lze v libretu vystopovat, neporovnávala bych je se současným stavem

bádání (resp. s jeho populárně naučným shrnutím v knize J. Bednařikové), ale ptala bych se spíše, odkud, z jakých pramenů či publikací čerpal svoje vědomosti o římských dějinách 4.–5. století n.l. Pietro Metastasio – a případně i jeho tehdejší čtenáři a dobové publikum.

– Analýza Eziových árií (s. 29nn.):

Také v tomto případě bych se na místě autora nespokojila s jednoduchým popisem a počítáním taktů, ale namísto toho bych se ptala, zda a nakolik tyto árie „pouze“ naplňují dobově ustálená formová schémata (včetně dobově obvyklých proporcí mezi rozměrem úvodního/da capo a středního dílu a obvyklých tonálních dispozic) a charaktery (*aria di bravura*, *aria di cantabile* atp.), a nakolik do nich případně vnášejí individuální prvky. – Při bližším obeznámení s dobovou normou či konvencí by se autor práce patrně tolik nedivil tomu, že střední díl (druhá strofa) „velké“ árie da capo je co do počtu taktů mnohem stručnější než oba díly krajní, nebo tomu, že tento díl přináší tonální kontrast v podobě mollové tóniny, atp. Kromě toho by se byl možná vyhnul formulacím jako „...mollová tónina dává celé části tragický nádech...“ (s. 32), „...mollová tónina zde uchovává smuteční charakter situace...“ (s. 37) aj.

– Jazyk, terminologie, celková stylistická úroveň textu:

Text předložené práce vykazuje na můj vkus až přílišnou „lehkost“ a „bezstarostnost“, anebo možná prozrazuje přílišný spěch a nedostatek autokritiky při užívání odborných termínů a obrátů. Několik málo příkladů – zdaleka ne všechny: „...viola...působí jako svébytný nástroj (?)...“ „...zdublování basu...“ „...v kontextu žánru opery seria...“ (co to je „žánr“?), „...na přelomu galantního stylu a klasicismu...“ (co rozumí autor termíny „galantní styl“ „klasicismus“ a „přelom“? – vše na s. 29), „...v pomalém rytmu menuetu, jakožto ikony vyjadřování v galantním stylu...“ (? , s. 32), „...několik motivických invencí...“ (co to je?, s. 34), „...první housle...kopírují či lehce dialogizují se zpěvem...“ (co to znamená?, s. 35), „...bubínkový bas...“ (s. 35; přiznám se, že jsem tento termín v češtině dosud nikde neslyšela/nečetla).

Pokud jde o celkovou jazykovou úroveň, je poznamenána občasnými nedbalostmi a hlavně povrchně žurnalistickými aktualizacemi, které podle mě do odborného textu rozhodně nepatří. Archaické přechodníky jsou občas užity v gramaticky nesprávných tvarech. Jiné zastaralé pojmy a slovní spojení („zapěje“, s. 41, „hoří láskou“, s. 45, aj.) působí zase poněkud nemístně. Relativně četné jsou prohršky proti syntaxi jako jsou nesprávné předložkové vazby, vybočení z vazby atp. K rádobě líbivým, avšak zbytečným a místy násilným aktualizacím patří – aspoň podle mě – formulace jako „profesní život“ (s. 23), „politikaření“, „delikátní diplomacie“ a „zahraniční politika“ (s. 24), „zeštíhlení“ (s. 45), celkem zbytečná poznámka o „machistickém charakteru“ obou hlavních mužských postav opery (s. 38) aj.

– Závěr:

Přes uvedené výtky, v nichž bych mohla ještě pokračovat, se domnívám, že bakalářská práce Jana Vaňka v zásadě vyhovuje požadavkům, kladeným na práce tohoto typu, a může být proto postoupena k obhajobě. Navrhovaná klasifikace: velmi dobře.